ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਕਾਵਿ: ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੇ ਸੰਵਾਦ

ਸੰਪਾਦਕ
ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

Surinder Geet Kav : Drishti Te Samvad

by

Dr. Naresh Kumar
Assistant Professor
Department of Punjabi and Dogri
Central University of Himachal Pradesh, Dharamshala
Ph : 9878889269, E-mail : nareshaman2002@hpcu.ac.in

Published by
Unimax Publications
Printed & bound at Unimax Publications
Sant Mills Market, Opp. Damoria Pull,
Railway Road, Jalandhar City
Ph. : 98721-31029, 98151-31029
Email_id : unimaxpublications@gmail.com

© 2022

Produced and bound in India

All rights reserved.

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, resold, hired out, or otherwise circulated, without the publisher's prior consent, in any form of binding or cover other than that in which it is published. No part of this publication may be reproduced, transmitted, or stored in a retrieval system, in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the prior permission of the author & publishers.

Price : Rs. 200/-

ISBN : 978-93-83730-92-6

First Impression, 2022

ਤਤਕਰਾ

• ਸੰਪਾਦਕੀ 9
-ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

• ਕਵਿਤਾ ਤੂੰ ਆ...ਪਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆ 13
-ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

• ਅਪਾਹਜ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ 21
-ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ

• ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੇ ਕਾਵਿ-ਬੋਲਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ 34
-ਡਾ. ਹਰਿਭਜਨ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ

• ਕਾਵਿ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੱਖੇ' ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਤੇ ਮਨੋਰਥ 39
-ਡਾ. ਸੁਰਜੀਤ ਬਰਾੜ

• ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਕਾਵਿ : ਸਵੈ ਤੋਂ ਸਮਾਜਿਕ ਸੰਵਾਦ ਤੱਕ 60
-ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

• ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ 72
-ਡਾ. ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਤਿਆਗੀ

• ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਭਾਸ਼ਾਈ ਯਾਤਰਾ 77
-ਡਾ. ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਕੌਰ

• ਮਾਨਵਤਾ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ : ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਕਾਵਿ 83
-ਡਾ. ਮੇਘਾ ਸਲਵਾਨ

• ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਗੁਸਤਾਖ਼ ਹਵਾ' 91
-ਡਾ. ਗੁਰਜੀਤ ਕੌਰ

• ਵਾਵਰੋਲਿਆਂ ਦੇ ਅੰਗ ਸੰਗ : ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਮੂਲਵਾਸ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸ ਦਰਮਿਆਨ ਝੂਲਦੀ ਮੈਂ ਦਾ ਸੰਵਾਦ 100
-ਡਾ. ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

- ਸੂਖ਼ਮ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਦਾ ਕਮਾਲ : ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਕਾਵਿ 116
  -ਡਾ. ਮਿੰਨੀ ਸਲਵਾਨ
- ਸਮਕਾਲ ਦੀ ਸੰਵਾਦਕ ਸੁਰ ਨੂੰ ਉਭਾਰਦੀ ਸ਼ਾਇਰੀ : 'ਗੁਸਤਾਖ਼ ਹਵਾ' 126
  -ਡਾ. ਅਰਵਿੰਦਰ ਕਾਕੜਾ
- ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਨਾਰੀ ਸਰੋਕਾਰ 131
  -ਜਸਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਜੱਸੀ
- ਕਾਨੇ ਦੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ 138
  -ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ
- ਪਰਵਾਸੀ ਸ਼ਾਇਰਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਕਾਵਿ ਦਾ ਕਾਵਿ-ਸਿਧਾਂਤ ਤੇ ਵਿਸ਼ਾਗਤ ਪਰਿਪੇਖ 140
  -ਪ੍ਰਿੰ. ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ
- ਚੰਗੇਰੇ ਸਮਾਜ ਦਾ ਸੁਪਨਾ ਸਿਰਜਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਗੀਤ ਦੀ ਪੁਸਤਕ : 'ਸ਼ਬਦ ਸੁਨੱਖੇ' 177
  -ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਕੌਂਕੇ
- ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸਪੱਸ਼ਟਤਾ ਤੇ ਲੋਕ ਹਿੱਤੂ ਪੈਂਤੜੇ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ 181
  -ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ
- ਮੋਹ ਦੀਆਂ ਛੱਲਾਂ—ਪੂਰਵ ਅਧਿਐਨ 185
  -ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਗਿੱਲ
- ਮੈਂ ਤੇ ਮੇਰੀ ਕਵਿਤਾ ਹਾਨਣਾਂ ਹਾਂ 189
  -ਮੁਲਾਕਾਤੀ : ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ

[illegible] ਦੇ ਇਹ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲੀ ਕਿ ਧਰਤੀ ਅਤੇ ਆਕਾਸ਼ ਕਿੱਥੇ ਮਿਲਦੇ ਨੇ, ਅਤੇ [illegible] ਦੇ ਫੁੱਲਾਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਉਡੀਕਣ ਵਾਲੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਜਿਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਸਾਹ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਪ੍ਰਤੀ ਉਸਦੀ ਮੁਹੱਬਤ ਬੇਪਨਾਹ ਹੈ। ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਘੰਟਿਆਂ-ਬੱਧੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦੇ ਕਾਲ-ਖੰਡ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਸਨੇ ਦਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕਈ ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰੇ ਬੇਗਾਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਹਿ ਕੇ ਉਸਨੇ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਹੰਢਾਇਆ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਜਿਉਣਾ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹੈ। ਬੇਗਾਨੇ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਵੀ ਕਵਿਤਾ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਥਮ ਮੁਹੱਬਤ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਥੀਮੈਟਿਕਸ ਦਾ ਘੇਰਾ ਬਹੁ-ਦਿਸ਼ਾਵੀ ਹੈ। ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਆਤਮ-ਕਥਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਵਿਸ਼ਵ, ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਾਵਿ-ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕਾਵਿ-ਸੰਵੇਦਨਾ ਨਾਰੀ-ਮਨ ਦੀ ਕੋਮਲਤਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿ-ਉਚਾਰ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਆਤਮ-ਮੁਖਤਾ ਨਾਲੋਂ ਬਾਹਰਮੁਖਤਾ ਉਸਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਦੀ ਰੀੜ੍ਹ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਸਮੂਹਿਕ ਸੰਬੋਧਨ ਰਾਹੀਂ ਸੰਚਾਰਮੁਖਤਾ ਨੂੰ ਸਰਲ ਬਣਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਾਟਕੀਪਣ ਅਤੇ ਤੁਕਾਂਤਕ ਵਿਧਾਨ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਲੋਕਮੁਖੀ ਬਣਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਨਜ਼ਮ, ਗੀਤ, ਗ਼ਜ਼ਲ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੂਪਾਕਾਰ ਹਨ। ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੋਜ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਬਿੰਦੂ ਪ੍ਰਗੀਤਕ ਲੈ ਬਣਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਆਮ ਪਾਠਕ ਦੇ ਨੇੜੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੀਤਾਂ ਵਰਗੀ ਸਾਦਗੀ, ਸਰਲਤਾ ਅਤੇ ਕੋਮਲਤਾ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਸੰਵੇਦਨੀ ਅਤੇ ਭਾਵੁਕ-ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਭਿੱਜਾ ਕੇ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਬਾਰੇ ਇਹ ਜੋ ਕਿਤਾਬ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਹਰਿਭਜਨ ਭਾਟੀਆ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿਰਸਾ ਵਰਗੀਆਂ ਅਹਿਮ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਲੇਖ ਦਰਜ ਹੋਣੇ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਾਵਿ-ਆਲੋਚਨਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਮਹੱਤਵ ਰਹੇਗਾ, ਇਸ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਡਾ. ਨਰੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਾਠਕ ਜ਼ਰੂਰ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ।

-ਡਾ. ਯੋਗਰਾਜ
ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ
ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ

ISBN [illegible]-7

UNIMAX PUBLICATIONS

unimaxpublications@gmail.com ₹ 250/-